

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حسابرسی

«آثار زیان بار پدیده گردو غبار در کشور»

معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی

هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو

گردآوری و تدوین : سید عباس میر نجفی و محمد باقر قلندری

آبان ماه ۱۳۹۲

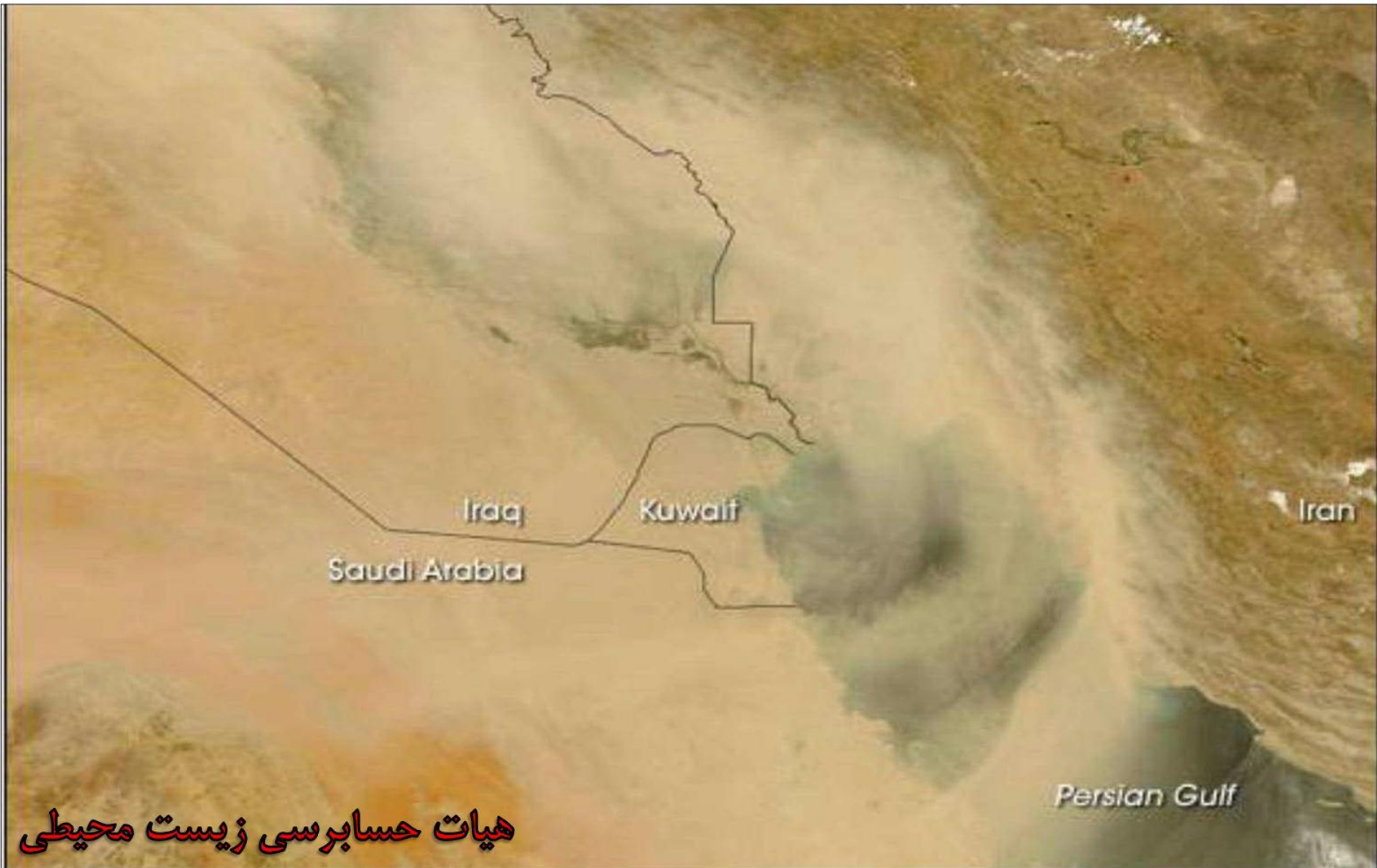
الف (مقدمه :

پدیده گرد و غبار و طوفان‌های شن و خاک در مناطق خشک و گرم جهان بویژه نواحی بیابانی و صحراها از دیرباز رخدادی معمول و متداول بوده است اما آنچه موجب نگرانی در کشور ما بخصوص در سال‌های اخیر شده ، تبدیل این موضوع به یک مشکل حاد ، جدی و البته مزمن در تعدادی از استانهای کشور است که عمدتاً به دنبال تغییرات اقلیمی و همچنین تخریبهای گسترده محیط زیست ناشی از فعالیتهای و دخالتهای انسانی مانند جنگ ، سدسازی و.. . حادث شده است.

شکل گیری توده های وسیع غبار که تا ارتفاعات بالای جو نیز گسترش می یابند، مدت ماندگاری طولانی و گستره ی نفوذ آنها که گاه با گذر از دریا های بزرگ و اقیانوس حتی مناطقی را تا چند هزار کیلومتر دور تر از منشا ان نیز تحت تاثیر قرار می دهد، در این سال ها به کرات دیده شده است. در منطقه خاورمیانه پدیده گرد و غبار علاوه بر کشور ما ، مناطق وسیعی از کشورهای منطقه را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

هیات حسابرسی زیست محیطی

Dust characteristics

هيات حسابرسی زیست محیطی

آلودگی هوا و پدیده گرد
و غبار چه تاثیراتی بر
سلامت انسانها دارد ؟

اثرات آلودگی هوا و
پدیده گرد و غبار بر
گیاهان و کشاورزی
چيست ؟

هيات حسابرسی زیست محیطی

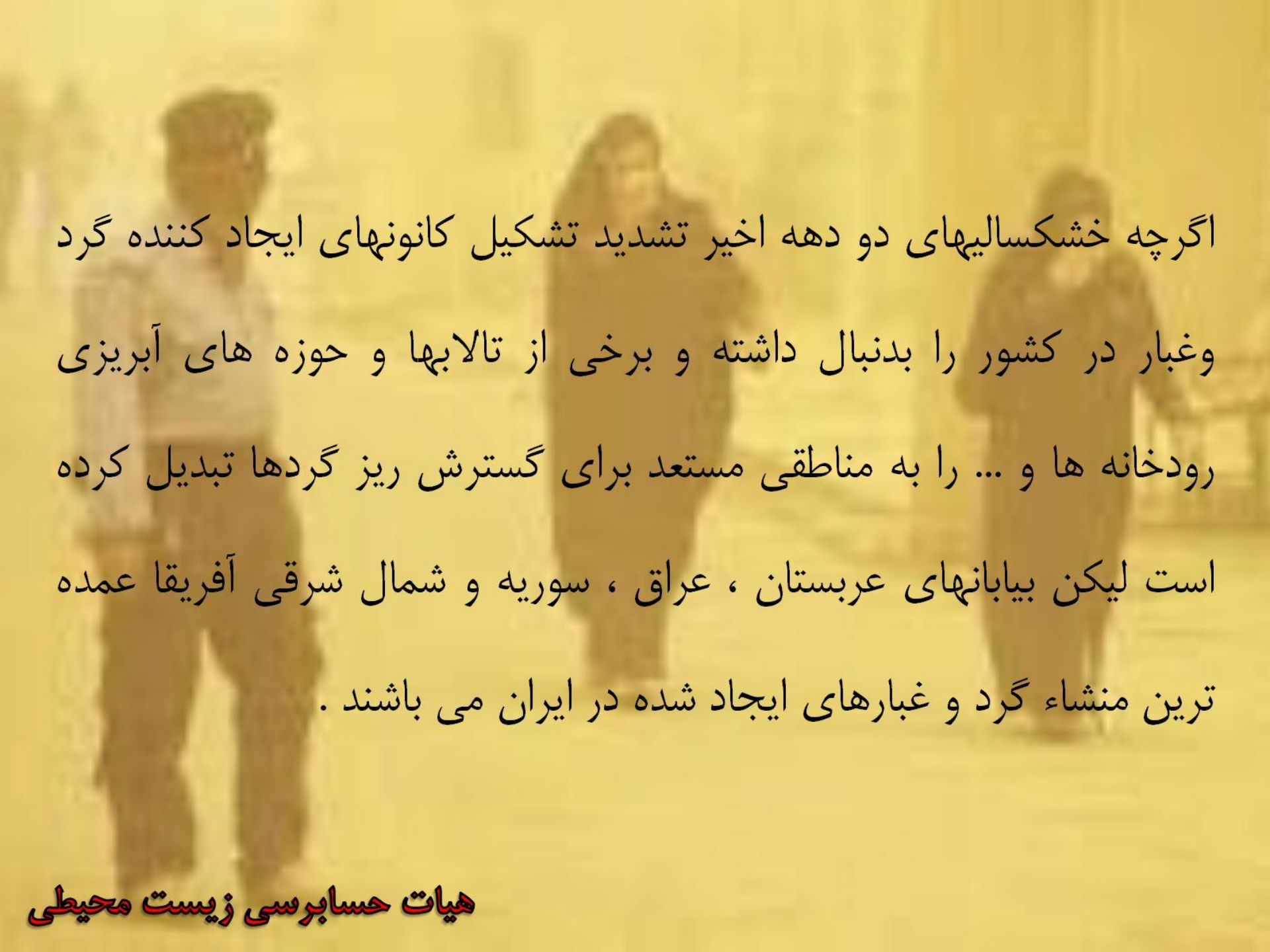
جنوب کشور

ہیات حسابرسی زیست محیطی

استان خوزستان

هیات حسابرسی زیست محیطی

اگرچه خشکسالیهای دو دهه اخیر تشدید تشکیل کانونهای ایجاد کننده گرد و غبار در کشور را بدنبال داشته و برخی از تالابها و حوزه های آبریزی رودخانه ها و ... را به مناطقی مستعد برای گسترش ریز گرد ها تبدیل کرده است لیکن بیابانهای عربستان ، عراق ، سوریه و شمال شرقی آفریقا عمده ترین منشاء گرد و غبارهای ایجاد شده در ایران می باشند .

این پدیده خواه ناشی از شرایط طبیعی و اقلیمی و یا فعالیت ها و دخالت های بشر باشد، آثار مخرب و زیانباری در عرصه های سلامت و بهداشت، محیط زیست، منابع طبیعی و فعالیت های اجتماعی و اقتصادی داشته و هزینه های سنگینی را بر دولتها و جامعه تحمیل میکند از اینرو اهمیت و ضرورت شناسایی این پدیده و عوامل موثر در ایجاد آن و نیز راهکارهای مقابله و کاهش آثار زیان بار گرد و غبار بعنوان یک اولویت مطرح و در همین راستا « آئین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور» به شماره ۹۳۱۰۶/ت ۴۰۴۱۹ هـ مورخ ۶/۵/۸۸ به تصویب هیات وزیران رسیده است

(این آئین نامه در سنوات ۸۹ و ۹۱ اصلاح شده است)
هیات حسابرسی زیست محیطی

Sources of PM and PM Precursors

Mobile Sources
(vehicles)
VOCs, NO₂, PM

Stationary Sources
(power plants, factories)
NO₂, SO₂, PM

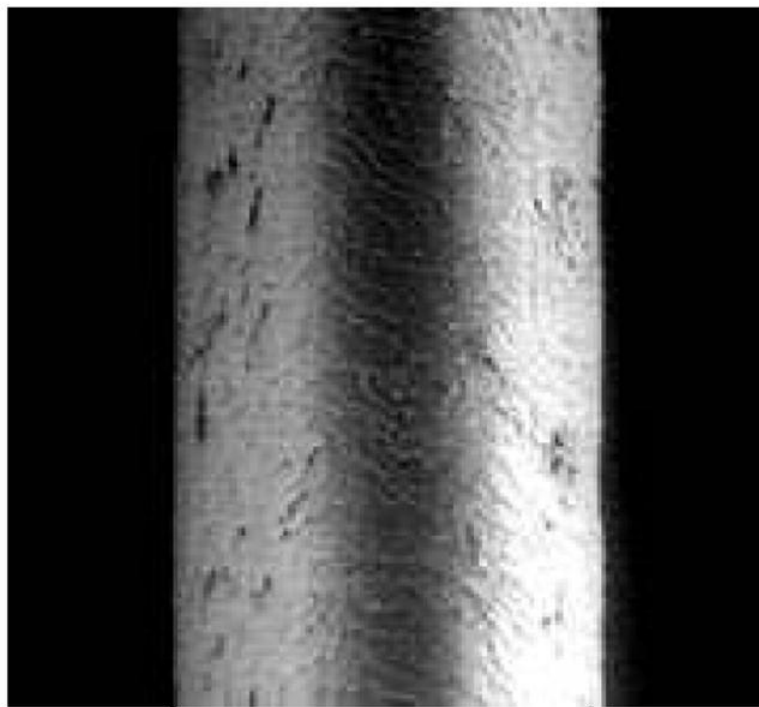
Area Sources
(drycleaners, gas stations)
VOCs

Natural Sources
(forest fires, volcanoes,
deserts)
PM

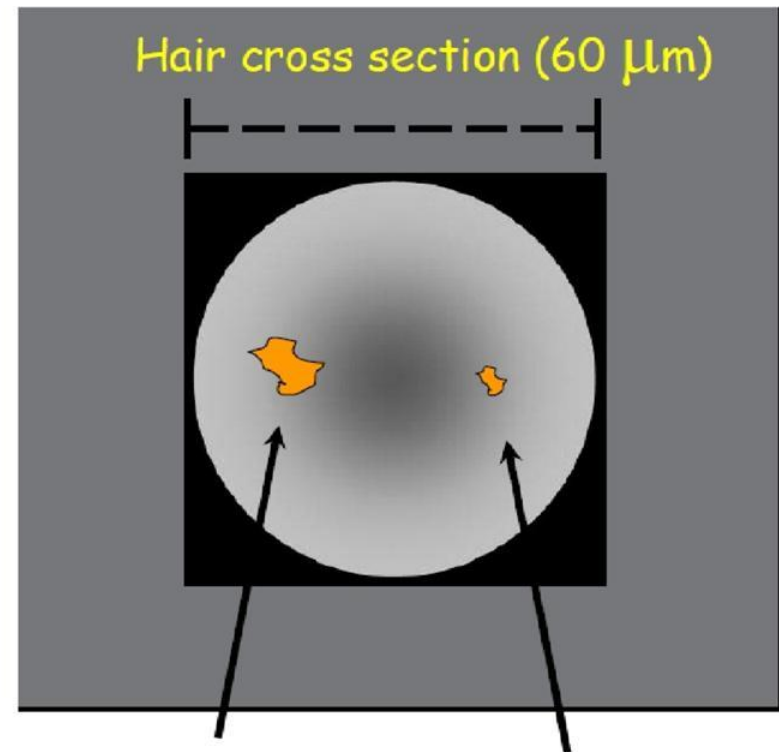
Particulate matter (PM)

Particulate Matter can be as small as $0.001\ \mu\text{m}$ to as large as $10\ \mu\text{m}$. They vary spatially due to the local conditions.

Human Hair

($60\ \mu\text{m}$ diameter)

PM₁₀

($10\ \mu\text{m}$)

PM_{2.5}

($2.5\ \mu\text{m}$)

دیوان محاسبات کشور طی چند سال اخیر تلاش نموده است با انجام حسابرسی های زیست محیطی در حوزه های مختلف نسبت به شناسائی تهدیدات و آسیبهای مطرح اقدام و حسب امکان جهت رفع تهدیدات و آسیبها بکوشد ، چارچوب حاضر با عنوان «حسابرسی زیست محیطی مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار در کشور با رویکرد آسیب شناسی» در همین راستا تهیه و تدوین گردیده است .

ب) اهمیت موضوع بررسی مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار:

با توجه به آثار زیان بار پدیده گرد و غبار در استانهای تحت تاثیر ، لازم است همکاران محترمی که متولی رسیدگی به مبحث پدیده گرد و غبار میشوند در این بخش با توجه به نوع و نحوه تاثیر پذیری استان و تهدیدات پیش رو ، اهمیت بررسی و حسابرسی این موضوع را بیان نمایند . بعنوان مثال میتوانند متناسب با موقعیت استان مطالب ذیل را درج نمایند :

-تاثیر پدیده گرد و غبار بر سلامت ساکنین استان

-تاثیر پدیده گرد و غبار بر فعالیتهای اقتصادی و کشاورزی ، باغداری و دامداری استان

-تاثیر پدیده گرد و غبار بر فعالیتهای اجتماعی و زندگی مردم استان و ...

هیات حسابرسی زیست محیطی

What Adverse Health Effects Have Been Linked to PM?

- *Premature death*
- *Lung cancer*
- *Exacerbation of COPD*
- *Development of chronic lung disease*
- *Heart attacks*
- *Hospital admissions and ER visits for heart and lung disease*
- *Respiratory symptoms and medication use in people with chronic lung disease and asthma*
- *Decreased lung function*
- *Pre-term birth*
- *Low birth weight*

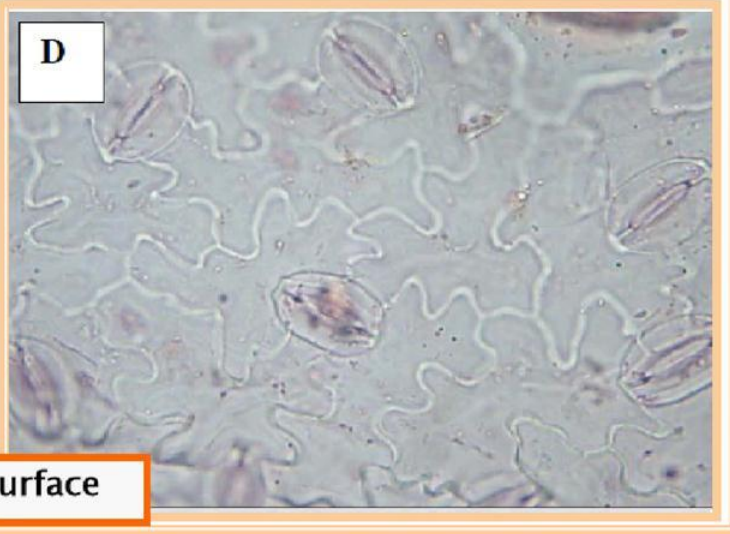

Non-affected site

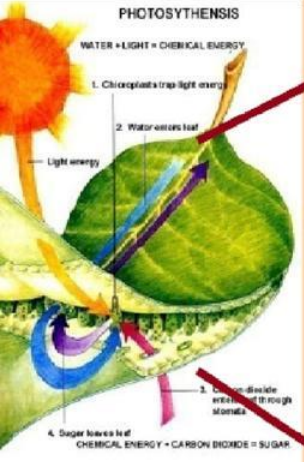
Affected site

Upper surface

lower surface

اثرات اقتصادی پدیده گرد و غبار

- کاهش کمی و کیفی محصولات کشاورزی
- تعطیلی مراکز صنعتی و کشاورزی و خدماتی
- کاهش درآمد شهروندان
- کاهش بهره وری نیروی کار
- کاهش اجباری ساعات کار شهروندان
- کاهش گردشگری طبیعی

ج (اهداف رسیدگی :

- حصول اطمینان از وجود (تدوین و تصویب) ابزارهای قانونی لازم و ضمانت اجرائی کافی جهت آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار
- حصول اطمینان از تهیه به موقع دستورالعملهای مرتبط (تعیین شده در قوانین و مقررات مصوب) توسط دستگاههای اجرائی ذیربط
- بررسی و حصول اطمینان از صحت اقدامات صورت گرفته توسط دستگاههای متولی اجرای آئین نامه و آسیب شناسی اقدامات صورت گرفته
- حصول اطمینان از صحت هزینه کرد اعتبارات اختصاص داده شده در اجرای این آئین نامه
- بررسی اثر بخشی اقدامات انجام گرفته توسط دستگاههای متولی در کنترل و مقابله با آثار زیان بار گرد و غبار و آسیب شناسی بهبود اثر بخشی اقدامات صورت گرفته

د (دامنہ رسیدگی :

اگر چه موضوع انتخاب شده بسیار گسترده بوده و می تواند تکالیف موضوع «آئین نامه اجرائی کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل های الحاقی» و «آئین نامه تشکیل کارگروه ملی بیابان زدائی» و ... را در بر گیرد لیکن از آنجاکه رسیدگی به موضوعات زیست محیطی در دیوان محاسبات کشور دارای پیشینه کمتر از ۳ سال بوده و برای اولین بار مقرر شده است بررسی موضوع ریز گرد ها در قالب چارچوب حاضر انجام گیرد لذا در سال اول مبنای تهیه چارچوب و دامنہ رسیدگی «آئین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور» با اعمال آخرین اصلاحات بوده و همکاران محترم میتوانند جهت غنای گزارش نتایج بررسی سایر قوانین و مقررات حوزه های زیست محیطی را که به هر نحو منجر به پیشگیری یا تعدیل پدیده گرد و غبار میشود را در بخش «سایر موارد قابل ذکر» درج نمایند .

با عنایت به اینکه آئین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور در مرداد ماه سال ۸۸ تصویب شده ، لذا دامنہ زمانی گزارش حاضر ۳ سال در نظر گرفته شده است .

هـ) متدولوژی :

مؤسسات عالی حسابرسی به عنوان یکی از مهمترین عناصر نظارتی کشورها می توانند در شناسائی مسائل ، مشکلات و آسیب شناسی سیستم ها ، رویه ها و قوانین و مقررات . . . و انعکاس مناسب آن به دولت ها ، آنها را در رسیدن به اهداف زیست محیطی کشور خود ، یاری نمایند .

هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو در اجرای حسابرسی زیست محیطی خود ، قصد دارد ضمن انجام عملیات حسابرسی با آسیب شناسی ساز و کارهای حاکم بر موضوع ، به بررسی رویه ها و خط مشی های اتخاذ شده در روند آمادگی و مقابله با پدیده گرد و غبار در کشور پرداخته و در انتها ضمن احصاء تخلفات بر اساس یافته ها و نتایج حاصل از حسابرسی ، توصیه هایی برای بهبود روند وضعیت ارائه دهد .

در چارچوب حاضر سعی شده است رسیدگی ها از دو منظر «بررسی شکلی و آسیب شناختی قوانین و مقررات ، آئین نامه ها و دستورالعملها از جنبه های مختلف» و «بررسی محتوایی قوانین و مقررات ، آئین نامه ها و دستورالعملها و تطبیق معیارهای بدست آمده با وضع موجود از جنبه های مختلف» صورت پذیرد .

هیات حسابرسی زیست محیطی

مفاهیم آسیب شناسی :

۱. آسیب ؛ هرآنچه که سیستم را در رسیدن به هدف دچار مشکل می کند و یا آنچه در دستیابی به هدف مانع ایجاد کند ، آسیب می گوئیم .

۲. آسیب شناسی نیازمند نگرشی منظم و سیستمی به کل فرآیند است و هدف آن تشخیص ماهیت و نوع مساله ای است که بروز نموده و نیاز به حل دارد ، شناسایی نقاط آسیب پذیر و چاره جویی ن به مرور زمان می تواند منجر به بهبود و اصلاح روند کلی امور شود .

۳. آسیب شناسی اولین گام جهت سوق دادن امور به مجرای قانونی و پیشگیری از بروز تخلفات از تعهدات و مقابله با مشکلات می باشد .

گامهای لازم برای شناسایی آسیب ها :

الف : مرحله اول ؛ شناخت ماهیت و سازوکارها ؛

ب : مرحله دوم ؛ تشخیص علائم و نشانه های آسیب زا ؛

ج : مرحله سوم ؛ تشخیص علل و عوامل آسیب زا ؛

د : مرحله نهایی ؛ چاره جویی راهکارهای مقابله با آسیب ؛ که در این مرحله

توصیه های لازم برای مقابله با علل و عوامل آسیب زا ارائه می شود .

توضیحات ضروری :

- در ارائه اطلاعات مالی کلیه ارقام به هزار ریال درج شوند .
- لازم است مطالب به نحو مطلوب مستند و حسب لزوم بصورت مصور (همراه با شواهد تصویری) ارائه گردد .
- با توجه به اینکه رویکرد گزارش آسیب شناسی می باشد ، ضمن انجام عملیات حسابرسی در حین رسیدگی ها ، آسیب های موجود احصاء شود
- علاوه بر ارائه فیزیکی گزارش لازم است فایل الکترونیکی گزارش در قالب Word با فونت BMitra و سایز ۱۴ به همراه فایل تصاویر مربوطه و اسکن اسناد و مدارک پیوست در یک CD ارسال گردد .
- در این چارچوب منظور از عبارت «آئین نامه » صرفاً « آئین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور » میباشد .
- همکاران میبایست محدودیتهای رسیدگی را در سرفصل جداگانه ای درج نمایند .

توجه ویژه همکاران

با عنایت به اینکه چارچوب حاضر برای دوره های رسیدگی آتی (سنوات بعد) متناسب با تصویب دستورالعملها و طرحهای پیش بینی شده در «آئین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور» و همچنین نقطه نظرات مطرح شده توسط همکاران و بازخوردهای واصله مورد بازنگری و اصلاح قرار خواهد گرفت لذا همکاران میتوانند پیشنهادات و نقطه نظرات خود را بصورت جداگانه و در قالب پیوست گزارش ارائه نمایند .

و) عملکرد :

عناوین ذیل حداقل مواردی است که انتظار میرود رسیدگی و گزارش گردد.

- بررسی شکلی و آسیب شناختی قوانین و مقررات ، آئین نامه ها و دستورالعملها از جنبه های مختلف نظیر :

- کفایت ابزارهای قانونی

در این بخش با توجه به تهدیدات و آسیبهای موجود در مبحث آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور ، کفایت ابزارهای قانونی از جنبه های مختلف مورد بحث قرار میگیرد و هدف آن پاسخگوئی به سؤالاتی از این قبیل است که آیا قوانین لازم برای پیشگیری و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار در کشور تدوین شده است ؟ آیا قوانین و مقررات تدوین شده جامع و کامل میباشد و تمام ابعاد پیشگیرانه ، تقابلی و نظارتی را مد نظر قرار داده اند ؟ و ...

هیأت حسابرسی زیست محیطی

- تصویب به موقع آئین نامه ها و دستورالعملها

در این بخش توجه به تکالیف سازمان محیط زیست و سایر دستگاههای اجرائی متولی تهیه و تدوین آئین نامه ها و دستورالعملهای مرتبط با موضوع رسیدگی مد نظر میباشد .

- کفایت ضمانت اجرائی

در این بخش ضمن آسیب شناسی قوانین و مقررات از جنبه ضمانت اجرائی ، توان سازمان محیط زیست و سایر دستگاه های متولی و همکار در استفاده از ابزارهای قانونی جهت پیشگیری از وقوع یا گسترش آثار زیان بار پدیده گرد و غبار مورد بررسی قرار میگیرد .

- آسیب شناسی قوانین و مقررات

در این بخش کلیه قوانین و مقررات مرتبط بصورت مصداقی از جنبه های مختلف نظیر جامع و کامل بودن ، ضمانت اجرائی ، دوره تصویب یا اجرا ، نحوه اجرا ، مشکلات اجرا ، نقاط ضعف و قوت ، توقف یا تاخیر در اجرا ، تسامح و تساهل در اجرا و ... مورد نقد و بررسی قرار میگیرد .

• بررسی محتوایی قوانین و مقررات ، آئین نامه ها و دستورالعملها و تطبیق معیارهای

بدست آمده با وضع موجود :

مواد ۱ تا ۳ - آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۱ - به منظور ایجاد آمادگی ملی، مدیریت و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار در کشور و ایجاد زمینه همکاری های منطقه ای، **کارگروهی با مسئولیت معاون اول** رییس جمهور و عضویت رؤسای سازمان های حفاظت محیط زیست، مدیریت بحران کشور، هواشناسی کشور و جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و معاونین وزارتخانه های نیرو، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (معاون سلامت)، کشور (معاون امور عمرانی)، امور خارجه (معاون امور بین الملل) و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور ، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تشکیل می شود و در اولین جلسه، آئین نامه داخلی خود را تصویب می نماید.

ماده ۲ - تصمیم گیری درخصوص امور اجرایی موضوع های یادشده به کلیه اعضای کارگروه به عنوان نمایندگان ویژه رییس جمهور و اختیارات هیأت وزیران در قوانین و مقررات مربوط، به وزیران دستگاه های عضو کارگروه تفویض می شود. همچنین اختیار اصلاح این تصویب نامه به وزیران عضو کارگروه تفویض می شود.

ماده ۳ - تصمیمات و مصوبات اکثریت اعضا یا وزیران عضو کارگروه (حسب مورد) در حکم تصمیمات رییس جمهور و هیأت وزیران می باشد و با رعایت ماده (۱۹) آیین نامه داخلی دولت قابل ابلاغ است.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۱) تشکیلات کارگروه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور

(بررسی در دستگاههای اجرایی مرکز)

۱-۱) آیا کار گروه موضوع ماده یک آئین نامه با مسئولیت معاون اول رئیس جمهور تشکیل شده است ؟

۱-۲) آیا آیین نامه داخلی کارگروه (موضوع ماده یک آئین نامه) تصویب شده است ؟

۱-۳) آیا تصمیمات و مصوبات کارگروه و اصلاح آئین نامه مطابق ساز و کار پیش بینی شده در ماده ۲ آئین نامه انجام گرفته است ؟ (مدارک و مستندات پیوست شود)

۱-۴) آیا مصوبات کار گروه در اجرای ماده ۳ آئین نامه ، با رعایت ماده ۱۹ آئین نامه داخلی دولت و در قالب مصوبات هیات وزیران جهت اجرا به دستگاههای اجرایی ابلاغ شده است ؟ (در صورت مثبت بودن پاسخ مدارک و مستندات ارائه شود)

توضیح : بررسی اولیه صورت گرفته و مذاکره با مسئولین سازمان حفاظت محیط زیست حاکی از عدم ابلاغ مصوبات کارگروه در قالب مصوبات هیات وزیران میباشد بدیهی است در صورت تصویب آئین نامه داخلی کارگروه و همچنین ابلاغ مصوبات در قالب مصوبات هیات وزیران (واجد تکالیف و ضمانت اجرایی برای دستگاههای اجرایی) ، چارچوب حاضر مطابق تکالیف مقرر برای هر یک از دستگاههای اجرایی ذیربط مورد بازنگری و اصلاح قرار خواهد گرفت .

هیات حسابرسی زیست محیطی

۲) برنامه های اجرایی کوتاه مدت

ماده ۴ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

در راستای تعیین کم و کیف پدیده گرد و غبار در استان های جنوب و غرب کشور و شناسایی کانون های شکل گیری اولیه آنها و به منظور پیش بینی و اطلاع رسانی وقوع این پدیده، سازمان های حفاظت محیط زیست و هواشناسی کشور مکلفند با همکاری سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور ظرف سه ماه طرح توسعه و تجهیز ایستگاه های پایش وضعیت جوی، سیستم های پایش آگاهی و کنترل هوای منطقه را به صورت مشترک تهیه و برای تصویب به کارگروه ارائه نمایند.

۱-۲) آیا سازمان های حفاظت محیط زیست و هواشناسی کشور با همکاری سایر دستگاه های مذکور در ماده ۴ آئین نامه در مهلت مقرر نسبت به تهیه و تصویب طرح توسعه و تجهیز ایستگاه های پایش وضعیت جوی، سیستم های پایش آگاهی و کنترل هوای منطقه اقدام نموده اند ؟ (مدارک و مستندات مرتبط ارائه شود)

هیات حسابرسی زیست محیطی

ماده ۵ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۵) وزارت جهاد کشاورزی موظف است با هماهنگی سازمان هواشناسی کشور و استانداری های مربوط مطابق زمان بندی هایی که کارگروه تعیین می نماید، نسبت به مالچ پاشی و سایر اقدامات مناسب در مناطق با پتانسیل فرسایش بادی بالا براساس نتایج طرح شناسایی کانون های بحرانی بیابانزا اقدام نماید.

تبصره - وزارت نفت مکلف است ضمن تامین و تحویل رایگان مالچ مورد نیاز اجرای این ماده، برنامه ریزی لازم برای تولید و نگهداری این ماده در پالایشگاه منطقه را به عمل آورد. اعتبار مورد نیاز از محل اعتبارات مصوب مربوط با پیشنهاد معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور تامین خواهد شد.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۲-۲) آیا وزارت جهاد کشاورزی با هماهنگی سازمان هواشناسی کشور و استانداری های مربوط در اجرای ماده ۵ آئین نامه نسبت به مالچ پاشی و سایر اقدامات مناسب در مناطق تعیین شده براساس طرح شناسایی کانون های بحرانی بیابانزا اقدام نموده است ؟ (در صورت مثبت بودن پاسخ ، جدول ذیل تکمیل گردد)

سال	نام و مشخصات منطقه مالچ پاشی شده	وسعت منطقه مالچ پاشی شده	سایر اقدامات صورت گرفته در منطقه	ذکر معیار های انتخاب منطقه (براساس طرح شناسایی کانون های بحرانی بیابانزا)	میزان منابع مالی مصرف شده	محل تامین اعتبار
۱۳۸۹						
۱۳۹۰						
۱۳۹۱						

۲-۳) ارائه عملکرد تبصره ماده ۵ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

سال	میزان مالچ تولید شده توسط وزارت نفت (تن)	قیمت تمام شده هر تن مالچ	اعتبار تامین شده توسط معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی	محل تامین اعتبار و شماره موافقتنامه	میزان مالچ تحویل شده به وزارت جهاد کشاورزی
۱۳۸۹					
۱۳۹۰					
۱۳۹۱					

مواد ۶ و ۷ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۶) استانداری های مناطق تحت تأثیر به ویژه منطقه جنوب و غرب کشور موظفند در راستای اطلاع رسانی و آموزش همگانی برای کسب آمادگی مواجهه با پدیده گرد و غبار، برنامه های آموزشی لازم را با همکاری ادارات هواشناسی، آموزش و پرورش، حفاظت محیط زیست، سازمان آب منطقه ای، دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهیه و با همکاری موثر صدا و سیما استان مربوط اجرا نمایند.

ماده ۷ - سازمان جنگل ها، و مراتع و آبخیزداری کشور جهت احداث فضای سبز مشجر در کانون های بحران، طرح لازم را تهیه و با همکاری سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج با توجه به مواد (۱) و (۲) قانون اصلاح اختیارات سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج از محل اعتبارات مصوب مربوط و نیز اعتباراتی که از محل ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت با پیشنهاد وزارت کشور تصویب می شود اجرا نماید

هیات حسابرسی زیست محیطی

۴-۲) ارائه عملکرد ماده ۶ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

نام استان	سال	تعداد برنامه های آموزشی تهیه شده	جمع مدت زمان برنامه های تهیه شده	ارزیابی عملکرد دستگاههای متولی در ساخت برنامه ها	آیا جهت کاهش هزینه ها تعامل با سایر استانداریهای ذیربط بعمل آمده است *	تعداد برنامه های پخش شده از صدا و سیما استان	جمع زمان برنامه های پخش شده از صدا و سیما استان	ارزیابی عملکرد صدا و سیما
	۱۳۸۹							
	۱۳۹۰							
	۱۳۹۱							

* مثلاً استفاده از برنامه های تهیه شده در سایر استانها و ... (موارد ذکر شوند)

۵-۲) آیا طرح احداث فضای سبز مشجر در کانون های بحران (موضوع ماده ۷ آئین نامه) توسط سازمان جنگلها و مراتع و

آبخیز داری کشور تهیه شده است ؟ ضمن تشریح سازو کار تهیه طرح ، عملکرد در قالب جدول ذیل ارائه گردد

سال	نام و مشخصات منطقه احداث فضای سبز مشجر	وسعت منطقه احداث فضای سبز مشجر	ذکر معیار های انتخاب منطقه (براساس طرح شناسایی کانون های بحرانی بیابانزا)	میزان اعتبار اخذ شده از محل ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت جهت اجرای این طرح				سایر منابع تامین اعتبار	
				تخصیص	مصرف (قطعی و غیر قطعی)	مانده	اعتبار	محل تامین اعتبار	
۱۳۸۹									
۱۳۹۰									
۱۳۹۱									

هیات حسابرسی زیست محیطی

مواد ۸ و ۹ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۸ - کارگروه وزیران موضوع ماده (۲) با پیشنهاد وزارت کشور (سازمان مدیریت بحران کشور) اعتبار مورد نیاز برای مقابله با پدیده گرد و غبار را از محل اعتبارات ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی استان های جنوب و غرب کشور شامل استان های بوشهر، خوزستان، هرمزگان، ایلام و کرمانشاه) قرار خواهد داد تا مراکز درمانی مربوط حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۸ در موارد زیر هزینه نموده و گزارش عملکرد خود را از طریق وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هر سه ماه یکبار به کارگروه ارائه نمایند.

الف - توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش به وسایل مراقبت های پزشکی لازم جهت پیشگیری و درمان افراد آسیب دیده در مناطق تحت تأثیر پدیده گرد و غبار.

ب - توسعه و تجهیز مراکز اورژانس در مناطق بحرانی گرد و غبار.

ماده ۹ - وزارت نیرو موظف است حقایق تالاب های جنوب و غرب کشور که توسط کارگروه مشترک سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت یادشده تعیین شده است را حفظ و همکاری لازم جهت حفاظت و احیای تالاب های یادشده را به عمل آورد و نتایج آن را بطور منظم به کارگروه ارائه نماید.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۶-۲) ارائه عملکرد ماده ۸ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

نام استان (ماده) مطابق این	سال	میزان اعتبار تخصیص یافته در اجرای ماده ۸ آئین نامه به وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی استان)	محل تامین اعتبار	اظهار نظر درخصوص ارتباط هزینه های انجام شده با موضوع پیشگیری و درمان افراد آسیب دیده در مناطق تحت تأثیر پدیده گرد و غبار	اظهار نظر درخصوص ارتباط هزینه های انجام شده با موضوع توسعه و تجهیز مراکز اورژانس در مناطق بحرانی گرد و غبار	اظهار نظر درخصوص ارائه گزارشات عملکرد این ماده در مقاطع زمانی سه ماه
	۱۳۸۹					
	۱۳۹۰					
	۱۳۹۱					

۷-۲) ضمن ارائه نسخه ای از گزارشات موضوع ماده ۹ آئین نامه ، ارسالی توسط وزارت نیرو به کارگروه ، عملکرد این ماده در قالب جدول ذیل تهیه شود :

نام تالاب های موجود در استان	میزان حق آبه تعیین شده برای تالاب	اظهار نظر درخصوص رعایت حق آبه تعیین شده	نوع و نحوه همکاری وزارت نیرو با سازمان حفاظت محیط زیست در حفظ و احیای تالابها	ارزیابی همسوئی اقدامات وزارت نیرو در اجرای این ماده با انتظارات سازمان

۳) برنامه های اجرایی میان مدت

مواد ۱۰ و ۱۱ آیین نامه آمادگی و مقابله با آتار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۱۰ - شهرداری های شهرهای واقع در استان های جنوب و غرب کشور، موظفند برای اجرای طرح کمربند فضای سبز شهرهای مربوط ضمن رعایت ضوابط طرح جامع، نظر سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور را از جهت اولویت مکانی و نوع کاشت رعایت نمایند.

تبصره - حق استفاده از اراضی ملی و دولتی و منابع طبیعی واقع در کمربند سبز مزبور به استثنای مناطق (۴) گانه موضوع ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و اراضی موضوع ماده (۲) آیین نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۹ - شورای انقلاب) با توجه به تبصره (۵) ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به شهرداری های مجری کمربند سبز موضوع این ماده براساس نقشه ای که به تایید کمیسیون مستندسازی و تعیین بهره بردار اموال غیرمنقول دستگاه های اجرایی می رسد واگذار می شود.

ماده ۱۱ - وزارت نیرو موظف است به منظور کاهش صدمات وارده بر تاسیسات تصفیه آب شرب شهری ناشی از پدیده گرد و غبار در منطقه، کمربند سبز با اشکوب بندی مناسب با اهداف بادشکن را پیرامون تاسیسات مربوط احداث نماید.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۱-۳) ارائه عملکرد ماده ۱۰ آئین نامه و تبصره آن در قالب جدول و موارد ذیل :

سال	نام استان	میزان فضای سبز ایجاد شده بعنوان کمر بند سبز	ارزیابی انطباق فضای سبز ایجاد شده با اولویتهای تعیین شده از طرف سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور
۱۳۸۹			
۱۳۹۰			
۱۳۹۱			

- اظهار نظر درخصوص واگذاری اراضی ملی و دولتی و منابع طبیعی واقع در کمر بند سبز موضوع این ماده به شهرداریهای مجری بر اساس نقشه تایید شده توسط کمیسیون مستندسازی و تعیین بهره بردار اموال غیر منقول دستگاه های اجرایی
- اظهار نظر درخصوص رعایت عدم واگذاری مناطق مستثنی شده در تبصره ذیل ماده ۱۰ آئین نامه به شهر داریها ، علیرغم واقع بودن در کمر بند سبز موضوع این ماده

۲-۳) ارائه عملکرد ماده ۱۱ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

سال	تعداد تاسیسات تصفیه آب شرب موجود در استان	تعداد تاسیساتی که وزارت نیرو پیرامون آنها کمر بند سبز با اشکوب بندی مناسب با اهداف بادشکن احداث نموده است	تاسیساتی که پیرامون آنها کمر بند سبز با اشکوب بندی مناسب با اهداف بادشکن احداث نشده است		میزان اعتبار مصرف شده جهت اجرای تکلیف این ماده	محل تامین اعتبار	اظهار نظر درخصوص اقدامات وزارت نیرو در اجرای این ماده
			تعداد	دلایل و توجیهات			
۱۳۸۹							
۱۳۹۰							
۱۳۹۱							

مواد ۱۲ و ۱۳ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۱۲ - سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور موظف است در راستای برنامه اقدام ملی مقابله با بیابان‌زایی و کاهش اثرات خشکسالی در کشور با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان هواشناسی کشور و سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج ظرف پنج سال، سالانه نسبت به احداث حداقل (۶۰۰) کیلومتر مربع نهالکاری به صورت اشکوب‌بندی شده و با استفاده از گونه‌های بومی سازگار به کم آبی را با اولویت مناطق آسیب‌پذیر از نظر زیست محیطی به شرح زیر در جنوب و غرب کشور به مورد اجرا گذارد:

۱ - کمربند فضای سبز کلیه فرودگاه‌های منطقه با رعایت حریم فرودگاه‌ها.

۲ - حریم ایمنی (۱۵۰) متری راه‌آهن و جاده‌های بین شهری.

۳ - حوضه‌های آبخیز سده‌های مورد بهره‌برداری.

۴ - کمربند سبز در نوار مرزی جنوب غربی.

۵ - کانون‌های بحرانی فرسایش بادی.

۶ - کمربند سبز اطراف شهرهای متأثر از پدیده گرد و غبار

تبصره - استانداران موظفند پروژه‌های استانی موضوع این ماده را به عنوان پروژه‌های اولویت‌دار در کمیته برنامه‌ریزی استان جهت تصمیم‌گیری برای تامین اعتبار از محل اعتبارات طرح‌های استانی مطرح نمایند تامین اعتبار برای پروژه‌های ملی با رعایت قوانین مربوط و به ترتیب مقرر در ماده (۱۷) این آیین‌نامه در لوایح بودجه سالانه برای سیر مراحل تصویب منظور خواهد شد.

ماده ۱۳ - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور موظف است یک ردیف بودجه‌ای مستقل را در لوایح بودجه کل کشور به منظور مطالعات مرتبط با گرد و غبار در کشور و منطقه توسط پژوهشکده اقلیم‌شناسی با هماهنگی سازمان حفاظت محیط‌زیست پیشنهاد نماید.

۳-۳) ارائه عملکرد ماده ۱۲ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

نام استان	سال	میزان منطقه نهال کاری شده در اجرای این ماده (کیلومتر مربع)	میزان اعتبار مصرف شده در اجرای این ماده	محل تامین اعتبار	تاسیسات یا مناطق نهال کاری شده به تفکیک بندهای این ماده	نوع و نحوه همکاری مورد انتظار سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور از سایر دستگاههای اجرایی مندرج در این ماده	اظهار نظر درخصوص همکاری دستگاههای اجرایی ذیربط با سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور
	۱۳۸۹						
	۱۳۹۰						
	۱۳۹۱						

۳-۴) ارائه عملکرد تبصره ذیل ماده ۱۲ آئین نامه در قالب جدول ذیل :

سال	اعتبار پیشنهادی (مورد نیاز) جهت اجرای پروژه های موضوع این ماده بر اساس نظر سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور	میزان اعتبار اختصاص یافته	اظهار نظر درخصوص اولویت پروژه های موضوع این ماده توسط همکاری استانداران در تامین اعتبار
۱۳۸۹			
۱۳۹۰			
۱۳۹۱			

۳-۵) اظهار نظر درخصوص پیشنهاد ردیف بودجه ای مستقل در لوایح بودجه کل کشور به منظور مطالعات مرتبط با گرد و

غبار در کشور و منطقه ذیل کد بودجه ای پژوهشکده اقلیم شناسی توسط معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس

جمهور بانضمام مدارک و مستندات مربوطه (موضوع ماده ۱۳ آئین نامه)

هیات حسابرسی زیست محیطی

۴) برنامه های اجرایی بلند مدت

مواد ۱۴، ۱۵ و ۱۶ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۱۴ - وزارت ارتباطات و فن آوری اطلاعات مکلف است، نسبت به تکمیل زیرساخت های مخابراتی جهت توسعه و ارتقای شبکه های پایش زیست محیطی آلودگی هوا اقدام نماید.

ماده ۱۵ - سازمان های حفاظت محیط زیست و هواشناسی مکلفند ضمن توسعه و ارتقای تجهیزات ایستگاه های سنجش آلودگی هوا، اقدامات لازم از جمله استفاده از فناوری های نوین در خصوص به روزرسانی استانداردهای کمی و کیفی پدیده گرد و غبار را با رعایت قوانین و مقررات مربوط به عمل آورد.

ماده ۱۶ - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به منظور حفاظت از منابع خاک در معرض فرسایش بادی، طرح جامع مدیریت و احیاء مراتع استان های جنوب و غرب کشور را ظرف یک سال تهیه و جهت اجرا و تامین بودجه لازم در برنامه پنجم توسعه به دولت ارائه نماید.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۴-۱) ارائه عملکرد ماده ۱۴ آئین نامه برای سال ۱۳۹۱ در قالب جدول ذیل :

نام استان	مشخصات زیر ساخت تکمیل یا ایجاد شده توسط وزارت ارتباطات و فن آوری اطلاعات جهت توسعه و ارتقای شبکه های پایش زیست محیطی آلودگی هوا	میزان اعتبار مصرف شده	محل تامین اعتبار

۴-۲) ارائه نسخه ای از آخرین استانداردهای کمی و کیفی پدیده گرد و غبار (نسخه بین المللی و نسخه داخلی) موضوع ماده

۱۵ آئین نامه (عملکرد در سازمان حفاظت محیط زیست مرکز)

۴-۳) ارائه عملکرد سال ۱۳۹۱ ماده ۱۵ آئین نامه به شرح جدول ذیل :

نام دستگاه اجرایی	مشخصات ایستگاههای سنجش آلودگی هوا	شرح اقدامات صورت گرفته جهت توسعه و ارتقای تجهیزات و استفاده از فناوری های نوین در ایستگاه های سنجش آلودگی هوا	میزان اعتبار مصرف شده	محل تامین اعتبار
سازمان هواشناسی				
سازمان حفاظت محیط زیست				

۴-۴) ارائه عملکرد ماده ۱۶ آئین نامه به شرح ذیل :

- اظهار نظر درخصوص تهیه طرح جامع مدیریت و احیاء مراتع استان های جنوب و غرب کشور توسط وزارت جهاد

کشاورزی در موعد زمانی مقرر در ماده مذکور

- اظهار نظر درخصوص ارائه طرح و بودجه پیشنهادی به دولت

- شرح اقدامات انجام شده در اجرای طرح مذکور به تفکیک طی سنوات ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بانضمام مدارک و مستندات مربوطه

هیات حسابرسی زیست محیطی

مواد ۱۷، ۱۸ و ۱۹ آیین‌نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۱۷ - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است طرح جامع مقابله با شن‌های روان و فرسایش بادی در پهنه جنوب و غرب کشور را با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست و با اولویت روش‌های بیولوژیکی تهیه و در طول برنامه پنجم توسعه اجرا نماید.

ماده ۱۸ - وزارت راه و ترابری مکلف است برنامه توسعه و تجهیز فرودگاه‌های جنوب و جنوب‌غرب کشور به تجهیزات و تاسیسات ناوبری و هواشناسی پیشرفته را جهت هدایت هر چه بهتر پروازهای مربوط در شرایط وقوع بحران گرد و غبار تهیه و اجرا نماید.

ماده ۱۹ - به منظور انجام بررسی‌های ابعاد برون‌مرزی این پدیده، و ایجاد زمینه همکاری منطقه‌ای تیم کارشناسی به انتخاب کارگروه موضوع ماده (۱) تعیین تا با انجام اقدامات لازم توسط وزارت امور خارجه به کشورهای منطقه اعزام شوند و راهکارهای لازم را برای تصمیم‌گیری به کارگروه ارائه نمایند.

هیات حسابرسی زیست محیطی

۴-۵) ارائه عملکرد ماده ۱۷ آئین نامه به شرح ذیل :

- اظهار نظر درخصوص تهیه طرح جامع مقابله با شن های روان و فرسایش بادی در پهنه جنوب و غرب کشور توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست (نسخه ای از طرح ارائه شود)
- اظهار نظر درخصوص در اولویت بودن روش های بیولوژیکی مقابله با شنهای روان و فرسایش بادی در تدوین طرح مذکور
- شرح اقدامات انجام شده در اجرای طرح مذکور به تفکیک طی سنوات ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بانضمام مدارک و مستندات مربوطه و به تفکیک دستگاههای اجرائی متولی

۴-۶) آیا برنامه توسعه و تجهیز فرودگاه های جنوب و جنوب غرب کشور به تجهیزات و تاسیسات ناوبری و هواشناسی پیشرفته (موضوع ماده ۱۸ آئین نامه) توسط وزارت راه و شهر سازی تهیه شده است ؟
ضمن تشریح سازو کار تهیه برنامه ، عملکرد در قالب جدول ذیل ارائه گردد

نام دستگاه اجرائی	نام فرودگاه	شرح اقدامات صورت گرفته جهت هدایت هر چه بهتر پروازهای مربوط در شرایط وقوع بحران گرد و غبار	میزان اعتبار مصرف شده	محل تامین اعتبار
وزارت راه و شهر سازی				
سازمان سازمان هواشناسی				

۴-۷) ارائه نسخه ای از راه کارهای ارائه شده توسط تیم کارشناسی موضوع ماده ۱۹ آئین نامه به کارگروه .

هیات حسابرسی زیست محیطی

مواد ۲۰، ۲۱ و ۲۲ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

ماده ۲۰ - سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان مرجع ملی کنوانسیون مقابله با بیابان‌زایی در کشور مکلف است با همکاری سازمان های حفاظت محیط‌زیست و هواشناسی کشور و وزارتخانه‌های نیرو و امور خارجه ظرف سه ماه، پیش‌نویس طرح همکاری چند جانبه کشورهای منطقه را با هدف پیشگیری و کنترل پدیده گرد و غبار منطقه تهیه و به تأیید کارگروه موضوع ماده (۱) برساند.

ماده ۲۱ - دستگاه های اجرایی عضو کارگروه می توانند بخشی از هزینه های اجرای طرح های مشترک مقابله با پدیده گرد و غبار در کشورهای منطقه را پس از تصویب کارگروه با رعایت قوانین و مقررات مربوط از محل اعتبارات مصوب ملی و استانی خود تأمین و هزینه نمایند.

ماده ۲۲- وزارت امور خارجه مکلف است، تمهیدات لازم برای جلب و استفاده از تجربیات علمی، فنی و اعتبارات سازمان های منطقه ای و بین المللی به منظور تحقق اهداف این آیین نامه را به عمل آورد.

۸-۴) ارائه عملکرد ماده ۲۰ آئین نامه به شرح ذیل :

- آیا پیش نویس طرح همکاری چند جانبه کشورهای منطقه را با هدف پیشگیری و کنترل پدیده گرد و غبار منطقه (موضوع ماده ۲۰ آئین نامه) توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور در موعد زمانی مقرر تهیه شده است ؟
- سازو کار تهیه پیش نویس طرح و نحوه همکاری دستگاههای اجرائی تعیین شده در این ماده با سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور تشریح گردد .
- آیا طرح به تصویب کارگروه رسیده است ؟
- اقدامات صورت گرفته جهت اجرای طرح طی ۳ سال گذشته و به تفکیک دستگاه اجرائی (حسب وظایف و تکالیف مشخص شده در طرح) اعلام شود .

۹-۴) ارائه عملکرد ماده ۲۱ آئین نامه برای سال ۱۳۹۱ به شرح جدول ذیل :

نام دستگاه اجرائی	نام طرح مشترک مورد اجرا	شماره نامه و تاریخ تصویب کارگروه جهت تامین هزینه های اجرا	میزان اعتبار تصویب شده	میزان اعتبار مصرف شده (قطعی و غیر قطعی)	اظهاری نظر درخصوص نحوه مصرف اعتبارات

۱۰-۴) ارائه فهرستی از سازمانهای منطقه ای و بین المللی انتخاب شده در اجرای ماده ۲۲ آئین نامه و اعلام نحوه استفاده از تجربیات علمی ، فنی و اعتبارات آنها طی سال ۱۳۹۱

هیات حسابرسی زیست محیطی

مواد ۲۳ و ۲۴ آیین‌نامه آمادگی و مقابله با آثار زیانبار پدیده گرد و غبار

- ماده ۲۳ - سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است گزارش اجرای این آیین‌نامه را هر شش ماه یکبار به دفتر هیأت دولت ارائه نماید.
- ماده ۲۴ - دستگاه‌های اجرایی مربوط موظفند با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور اعتبارات لازم برای تحقق برنامه‌های موضوع این آیین‌نامه در حوزه خود را در لایحه بودجه سنواتی پیش‌بینی نمایند.

۱۱-۴) نسخه ای از گزارشات ارائه شده توسط سازمان محیط زیست به هیات دولت در اجرای ماده ۲۳ آئین نامه

۱۲-۴) ارائه عملکرد ماده ۲۴ آئین نامه در قالب جدول ذیل : (این ماده در قالب اصلاحیه مصوبه در اردیبهشت سال ۹۱ به مصوبه اضافه و ماده ۱۷ آئین نامه اولیه که اشتراک زیادی با این ماده دارد ، حذف شده است . لذا امکان تهیه عملکرد برای سه سال گذشته مقدور خواهد بود)

سال	نام دستگاه اجرایی مجری یا همکار در اجرای برنامه های آئین نامه	میزان اعتبار پیشنهاد شده برای اجرای برنامه ها *	میزان اعتبار تصویب شده	شماره و عنوان ردیف بودجه ای در قوانین بودجه سنواتی
۱۳۸۹				
۱۳۹۰				
۱۳۹۱				

* درج اعتبار در لوایح بودجه سنواتی قبل از سال ۹۱ از تکالیف معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور بوده است .

ز) سایر موارد قابل ذکر

با عنایت به نواقص احتمالی چارچوب حاضر که ناشی از تازگی مبحث رسیدگی می باشد بهتر است همکاران موضوعات مهمی که در طول رسیدگی دارای اهمیت بوده و می توان به عنوان یافته حسابرسی مطرح نمود را در این قسمت درج نمایند .

ح) واخواهی :

واخواهی احصاء شده با ذکر مستند قانونی در این قسمت ذکر شده و اقدام قانونی لازم برای ارسال به دادسرا صورت گیرد .

ط) آسیب های احصاء شده :

در بررسی های به عمل آمده ، هرگونه آسیبی وجود دارد با ذکر مصداق آورده می شود . مانند فقدان قوانین کافی مرتبط با موضوع ، ضد و نقیض بودن قوانین و مقررات ، نداشتن برنامه مدون توسط دستگاه اجرائی جهت اعمال نظارت بر موضوع مورد رسیدگی ، مبهم بودن اهداف و وظایف ، نبود ضمانت اجرائی کافی .

ی) توصیه های حسابرسی :

توصیه های لازم برای مقابله با علل و عوامل آسیب زا ، انحرافات ناشی از رسیدگی و مرتبط با موضوع و بهبود امور ارائه گردد.

ک) اصلاح امور :

هر گونه اصلاح و اقدامی که منجر به بهبود امور شده با پیوست مستندات در این قسمت احصاء شود .

هیات حسابرسی زیست محیطی

پایان

با تشکر از توجه شما